

מאוצרות הפרשה

ושעורה) ולא מנה את ב' המינים הנותרים של שמן ודבש? י"ל שהימן היה טעמו לשד השמן וכצפיחית בדבש, וא"כ זה לא היה חסר להם ולכך לא התלוננו על כך. (רבי נתן גשטמטר ורבי יונתן דיויד)

וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשו קצה בלחם הקלקל (כא, ה) פירש"י: "לפי שהמן נבלע באברים קראוהו קלוקל, אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו כלום יש יליד אשה שמכנים ואינו מוציא". מקשים העולם: והיכן הייתם ארבעים שנה? הרי אנחנו כבר עומדים כאן בסוף הארבעים שנה. אחרי מיתת מרים ואהרן. אחרי שהם אכלו כבר את המן למעלה משלושים ותשע שנים. ואז... מגיעה הטענה "עתיד המן שיתפח במעינו...". שלושים ותשע שנה לא קרה לאף אחד כלום מאכילת המן אבל עכשיו, בחצי שנה האחרונה, "עתיד המן שיתפח במעינו"... אתמהה!

נחזור לרגע לפרשת בהעלותך: "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשואים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים: ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו" (יא, ה-ו). גם כאן תמוה, נניח ש"האבטיחים המצריים" היו טעימים יותר מהמן – מה שבמציאות לא היה נכון – האם בשביל כך עדיף להם לחזור למצרים ששעבדו אותם, שהשפילו אותם ושטבחו בהם?! ולא זו בלבד, אלא שכבר אמרו חז"ל (במרות ה): "אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים". וכי יש אדם שיעדיף קצת אוכל טעים, על עשירות מופלגת כזו?! אתמהה!

התשובה לשתי השאלות פשוטה ביותר. כדי להגיע אליה רק צריך להציץ לפסוקים שלפני ואחרי. בפרשת בהעלותך הכל מתחיל ב"אמרו אוי לנו כמה לבטנו (טרחנו) בדרך הזה, שלושה ימים שלא נחנו מעינו הדרך" (רש"י יא, א). ובפרשת השבוע מתחיל הכל ב"ותקצר נפש העם בדרך" (כא, ד). פוק חזי: בכל מקום שהיו לבני ישראל טענות, קדמו לכך בעיות כלשהן! ומהם אלינו: כאשר האדם נמצא במצוקה או סתם כמצב רוח לא טוב, הוא יכול בקלות לאבד את השליטה. ואז... הוא יכול לרטון ולטעון כל טענה שבעולם. במצב כזה הטענות לא צריכות להיות מגובות בשכל ובמחשבה. ולא זו בלבד אלא שהן אף לא צריכות להיות מגובות במציאות... בשעת מצוקה האדם מסוגל לטעון טענות שהן ממש ההפך הגמור לשכל הישר. ואף טענות שהן ההפך הגמור מהמציאות. טענות שאין להם שום אחיזה לא בשכל ולא במציאות ביחד. מאידך, אנשים גדולים מצליחים לשמור על גדלותם אפילו במצבים הכי קשים. יתכן, שלא נדרש מכל אחד מאתנו להגיע לדרגה הבלתי נתפסת הזו. אבל כל אחד חייב לעבוד על עצמו לא לאבד את השפיות והשליטה עצמית. (מוסף שבת קודש יתד נאמן)

ותשת העדה... (כ, יא)

שאלו פעם את הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א, מפני מה שותים החסידים יין שכר? השיב להם כי הם מברכים "שהכל נהיה בדברו". אמרו לו, אי משום כך הם יכולים לשתות מים, שאף עליהם מברכים שהכל. אמר להם הרבי, יהודים אשר יודעים "שהכל נהיה בדברו" של ריבונו של עולם מגיע להם כוסית יין שכר.

זאת חקת התורה (יט, א)

התורה נקראת "חק", וגם הבריאה, השמים והארץ, נקראים "חק" כמו שנאמר (ירמיהו לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמתי". ללמדנו – אומר בעל ה"אשיב אברהם" – שהתורה היא חק בדיוק כמו השמים והארץ, וכשם שמבינים שהשמים והארץ אינם משתנים לעולם, וגם בשנות האלפים יישארו כשהיו – כך גם התורה לא תשתנה מחמת הזמנים, ואי אפשר להתיר איסורים בטענה ש"הזמנים השתנו"... (ברינה יצורו)

שם. וברש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצווה הזאת לפיכך כתב בה חקה גזירה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה. וצ"ב הרי אומות העולם שואלים שאלה של טעם ובמקום לענות להם אומרים גזירה היא מלפני. וי"ל, אומר הכת"ס, דוודאי הטעם הוא כמו שרש"י מביא לקמן לפי שחטאו בעגל ולכן תבוא האם ותקנה צואת בנה וע"י פרה אדומה אנחנו מכפרים על העגל. אך לכאורה קשה הרי כבר נהרגו בחטא העגל כל החוטאים וא"כ מה צריך עדיין כפרה על אותו חטא? וי"ל ע"פ הרמב"ן, שבחטא העגל נהרגו רק 3000 האנשים שחטאו בחטא העגל אבל אלו שלא עבדו בפועל אלא רק חשבו לעבוד לא נענשו. והנה בע"ז נעשים אף על המחשבה ואלו שחשבו עדיין לא נענשו! והם צריכים כפרה ע"י הפרה. וכעת מובן כל המהלך: אומות העולם שאלו מה צריך כפרה על חטא העגל הרי כבר נענשו כל החוטאים בעגל? וע"כ בא התרוץ גזירה שאין לך להרהר אחריה היינו שבע"ז אסור אפי' להרהר ועל אלו שהרהרו באה הפרה לכפר.

ותמת שם מרים ולא היה מים לעדה וכו' וירב העם עם משה וכו' לא מקום זרע ותאנה וגפן ורימון ומים אין (כ-ב-ג-ה)

לכאורה, למה דווקא עכשיו כשנגנזה בארה של מרים ולא היה מספיק מים לשתות, באו עם ישראל להתלונן שלא מקום זרע תאנה וגפן ורימון? ועוד קשה, כשמשה רבנו פתר את הבעיה, הרי הוא לא הביא עצים, רק מים? מתרץ בספר "פני אריה זוטא" (הובאו דבריו בילקוט האורים) ע"פ הגמ' בסנהדרין (י"י): שאומרת, כל עיר שאין בה עשרה דברים הללו אין ת"ח ראוי לגור בה, והגמרא מונה עשרה דברים, ור' עקיבא מוסיף גם מיני פירות, שהפירות מאירים את העיניים. ובמדרש הובא מעשה בסומא אחד שירד לטבול במים, ונודמנה לו בארה של מרים, וטבל ונתרפא. ובשו"ע ("או"ח סימן רצ"ט) כתב, וי"א לדלות בכל מוצאי שבת, כי בארה של מרים סובב כל מוצ"ש כל הבארות, ומי שפוגע בו וישתה ממנו יתרפא מכל תחלואיו. ולפי"ז מבואר, שכוונת עם ישראל במה שהתאוו כל מיני פירות דווקא עכשיו, אחרי מיתת מרים, מפני שעכשיו נסתלקה בארה של מרים שהייתה מסוגלת לכל מיני רפואות ולהאיר את העיניים, ועכשיו כשהסתלקה הבאר אמרו בנ"י, הרי אסור לנו לגור במקום הזה, מפני שאין בו רופא ורפואות, וכמו שהגמ' בעירובין (נ"ה): אומרת, כל עיר שאין בה ירק אין ת"ח רשאי לגור בה, ולכן ציווה הקב"ה וחזרה להם בארה של מרים, וא"כ אין צורך לכל מיני ירקות ופירות שנוכחים למעלה. (מדרש ביתר)

לא מקום זרע ותאנה וגפן ורימון (כ, ה)

יש להקשות למה מנה רק את החמש מינים הללו (זרע כולל חיטה

על האדם לשלם עבור רוחניות לפחות כמו שמשלם עבור גשמיות

"ויקחו אליך פרה אדומה". בגמרא בע"ז כ"ג: ובקידושין ל"א. מובא המעשה המפורסם על דמא בן נתינה שזוהר מלהעיר את אביו לצורך מכירת אבן החושן, ולבסוף קיבל את שכרו כאשר נולדה לו בעדרו פרה אדומה אותה מכר לחכמי ישראל. יש להבין: מדוע קיבל דמא בן נתינה את שכרו דווקא באופן זה? הלא הקב"ה יכול היה לשלם לו בהרבה דרכים אחרות? להבנת העניין נקדים את המעשה הבא:

הצדיק ר' לוי יצחק מברדיטשוב הודיע יום אחד לחסידיו שהוא עומד לנסוע לעיירה פלונית. קבוצת חסידים הצטרפה אליו מבלי לדעת את מטרת הנסיעה. אחרי נסיעה ממושכת הם הגיעו לעיירה המרוחקת, ומיד נכנסו לבית הכנסת של העיירה. כולם התקבצו ובאו לתת שלום לרבי. בין התושבים היה שם אחד שהיה נראה עשיר מופלג, וכאשר הגיע לומר שלום לר' לוי יצחק, פנה אליו הרבי ושאלו לשמו. ענה הלה: שמואל. שאל אותו ר' לוי יצחק: "ר' שמואל, האם אפשר להתאכנס אצלך עם כל תלמידיו?" היה ניכר ששמואל ציפה לבקשה, ומיד ענה: "בודאי. לאחרונה בניתי בית חדש ומפואר. לעונג רב יהיה לי לארח את הרבי ואת תלמידיו".

כולם החלו לצעוד אחרי שמואל הגביר לעבר ביתו. משהתקרבו לבית הבחינו בבית עצום ומפואר שכמותו לא ראו מעולם. הבית היה נראה כמו טירה גדולה, וגינה יפהפיה הקיפה אותו. הם נכנסו פנימה, וגילו שמה שראו מבחוץ היה כאין וכאפס לעומת מה שבתוך הבית. הפאר וההדר שלטו בו בכל פינה. שמואל ציזה על משרתיו לדאוג למקומות לינה עבור כל החבורה, ובפרט לרבי ר' לוי יצחק, ואט אט התמקמו כולם בביתו של שמואל.

למחרת פנה ר' לוי יצחק לבעה"ב ושאל אותו: "מכיון שעוד כמה ימים יחול חג הסוכות, איפה אתה מתכנן לעשות סוכה בביתך?" ענה לו שמואל: "רבי, איפה שתרצה נוכל לעשות, בחצר, בגינה, במרפסת, היכן שתבחר". אמר לו ר' לוי יצחק: "הבה ונערוך סיוור בביתך כדי למצוא את המקום המתאים ביותר לקיום המצוה". הם החלו לסייר בטירה המפוארת, הם בקרו במרפסת הבית הרחבה, בחצר הגדולה ובגינה הפורחת, אך נראה היה שר' לוי יצחק אינו מרוצה. מששבו לתוך הבית ונכנסו אל הסלון המפואר קם לפתע ר' לוי יצחק והודיע שהוא מצא את המקום המתאים ביותר לעשית הסוכה – הסלון. העשיר חשב שהוא לא שומע טוב, אך ר' לוי יצחק שב וקבע: "אם תרצה שאהיה האורח שלך בסוכות עליך לעשות את הסוכה במרכז הסלון". תמה הגביר: "אבל צריך לעשות סוכה תחת כיפת השמים?" השיב לו ר' לוי יצחק: "מצויין, לכן אבקש ממך, שתצווה מיד למשרתיך להוריד את הרעפים, ולהניח תחתיהם את הסכך".

שמואל הבין שאין כאן מה להתמקח והורה למשרתיו להוריד מיד את הרעפים ולהעמיד את הסוכה בסלון. ליבו נצבט בקרבו: הרי סוף סוף מדובר היה בוילה חדשה, אך כחסידי נאמן לא הרבה להרהר בדברים.

כעת פנה אליו ר' לוי יצחק ואמר לו: "ר' שמואל, האם כך נכנסים לסוכה? לא מן הראוי שכמו שאתה נכנס לסוכה מפוארת, תדאג לעניי עירך שיוכלו להכנס לסוכה ולאכול בחג כמו שצריך?" ר' שמואל תהה למה התכוון הרבי, אך ר' לוי יצחק לא הותיר ספק בלבו: "אני רוצה שתתן מאה מטבעות של זהב לצדקה". העשיר התכווץ במקומו, ולא הבין מדוע החליט 'ליפול' דווקא עליו. אבל חזקה עליו מצוותו של הרבי והוא מילא אחר בקשתו. הרבי לקח את הכסף ונתן למשמשו שיחלק לעניי העיירה. בתוך שעתיים שלוש חזר המשמש, ואז פנה אליו הרבי וביקש ממנו... עוד מאה מטבעות זהב. העשיר בלע את רוקו גם הפעם ונתן לרבי את בקשתו. ואז ביקש ממנו הרבי בפעם השלישית: "ר' שמואל, אל תכעס עלי, אך אני רוצה שתתן לי עוד מאה מטבעות..."

בשלב הזה העשיר נשבר ואמר לר' לוי יצחק: "מה כבוד הרב רוצה ממני, וכי כמה ממון אני יכול לבזבז?! האם הרב יודע כמה קשה אני עובד בשביל הכסף הזה?" ר' לוי יצחק הקשיב להתפרצות של הגביר ואמר לו: "ר' שמואל היקר, הקשב לי. דע לך שכל מה שעשיתי היה רק לטובתך. כאשר נכנסת לילה המפוארת שלך התעורר עליך קטרוג גדול בשמים: טענו כלפיך שעבור גשמיות אתה מוכן להוציא הרבה כסף, אבל עבור רוחניות אתה מתקמצן. בעקבות כך החליטו בשמים לקחת לך את כל הכסף. בשלב הזה אני התערבתי ואמרתי שאין הדבר כך. שמואל מוכן לפזר ממון רב גם עבור קיום מצוות. כעת עליך להחליט: האם אתה מוכן לתת את מאה המטבעות האלו או לא?" מובן שהתשובה היתה חיובית, ותוך רגעים אחדים הכסף ניתן.

למדנו שעל מנת שלא יהיה קטרוג על האדם, עליו להוציא דמים עבור קיום המצוות לפחות כפי שמוציא עבור תענוגות העוה"ז שלו. אומר בעל "חידושי הרי"ם": "כאשר דמא בן נתינה היה מוכן להפסיד ממון רב עבור קיום מצות כיבוד אב, התעורר קטרוג עצום בשמים על עם ישראל: היאך יתכן שאומות העולם מדקדקים במצוות יותר מאשר עם ישראל. לכן העניק לו הקב"ה במתנה פרה אדומה כתשלום שכרו. בכך גילה הקב"ה שמעלת ישראל גדולה ממעלת הנוכרים, שכן אותו נכרי מאשקלון היה מוכן להפסיד ממון רב על מצות כיבוד אב שטעמה מובן לכל, ואילו ישראל מוכנים לפזר סכום גדול יותר כדי לקיים את מצות פרה אדומה, שטעמה לא התפרש בתורה והיא איננה מובנת ע"פ השכל וההגיון. בכך סר הקטרוג מעם ישראל. (מתוך הספר "ללמדך" במדבר שעתידי לצאת א"ה)

פינת ההלכה

האם מותר לקלף בשבת ביצים מבושלות שהחותמן שעליהן עדיין ניכרת?

שאלה: ישנה חברה מסוימת המשווקת ביצים, ששמה חומר מסוים כדי שהחותמת שעל הביצה תחזיק מעמד גם בבישול, ובפועל האותיות ניכרות גם לאחר הבישול. האם מותר לקלף ביצים כאלו בשבת?

תשובה: ביצים שכתובות עליהן אותיות אסור לקלפן בשבת משום מחיקה, כמבואר ב'כף החיים' (סופר, סי' ש"מ סקל"ד) בשם הגר"ח פלאג"י ב'כף החיים' סי' ל"א סעיף קט"ו ע"ש. לכן, אם האותיות לא נמחקות בבישול אין לקלפן. וגם אם מכוון לקלפן באופן שיוציא הקליפה בשלמות במקום האותיות, קשה מאד שלא ישברו האותיות. ולכן יש לעשות כפי שיעץ ידידי הרה"ג ר' אי"ש פרויליך שליט"א בעהמ"ח 'צפוני איש' – ריבית, שאחר הבישול בער"ש יעביר על האותיות לורד שחור וימחק את האותיות, ואז אין חשש בקילופן בשבת. (הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א)

חידה שבועית

אינה דמר יש מרוה המתוס שדרכו רואים ופלא נראים?

תשובה לחידה פר"ש: מצרים. תשובה לחידה השבועית: מגבת. שם הוזכה: שמוליק הופמן נ"י

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת הרב ארטוריו לנשווי הבת משפחות אויערבך – פולק לאירוסי הבן הנכד משפחת סלומון להכנס הבן לעול תורה ומצוות

משפחת לוונטל – סטביצקי להולדת הבן הנכד

מני הדב: משפחת פליישמן להולדת הבת משפחת ריזה לאירוסי הבן משפחת בלומנטל להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת בינט – שוורץ להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות

פטרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com